

k , u , l , t , u / r , a • • •

Zrcalce, zrcalce na steni povej...

Je dostopnost branja enaka za vse,
tudi za slepe in slabovidne?

mag. Tatjana Likar / Kongres ZBDS 2017

k , u , l , t , u / r , a • • •

Brati pomeni početi podvige.
Brati je možno marsikaj.
Recimo: grozdje in fige in knjige
in med brati še kaj.

Brati je na sploh enostavno.
Črke hrustaš kot zalogaj.
Teže pa je, a tudi bolj slavno,
brati pravilno in hitro nazaj...

(Tone Pavček: Branje)

k

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

k , u , l , t , u / r , a • • •

Dostopnost bralnih virov

Knjižnice

Izobraževalne ustanove

Domovi za starejše občane

Varstvene in socialne ustanove

Bolnice

Društva

Dom ...

Enaka obravnava potreb?

k , u , l , t , u / r , a • • •

Bralci

Različnost znotraj posebnega

Način branja: tip, sluh, delno vid

Začetek slepote, starost

Znanje, izkušnje

Bivališča, dostopnost tehnologije

Fizične ovire

Nivo pismenosti

Namen branja

Zožano vidno polje

k , u , l , t , u / r , a • • •

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

Tunelski vid

k , u , l , t , u / r , a • • •

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

Siva mrena

k , u , l , t , u / r , a • • •

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

Periferni vid

k , u , l , t , u / r , a • • •

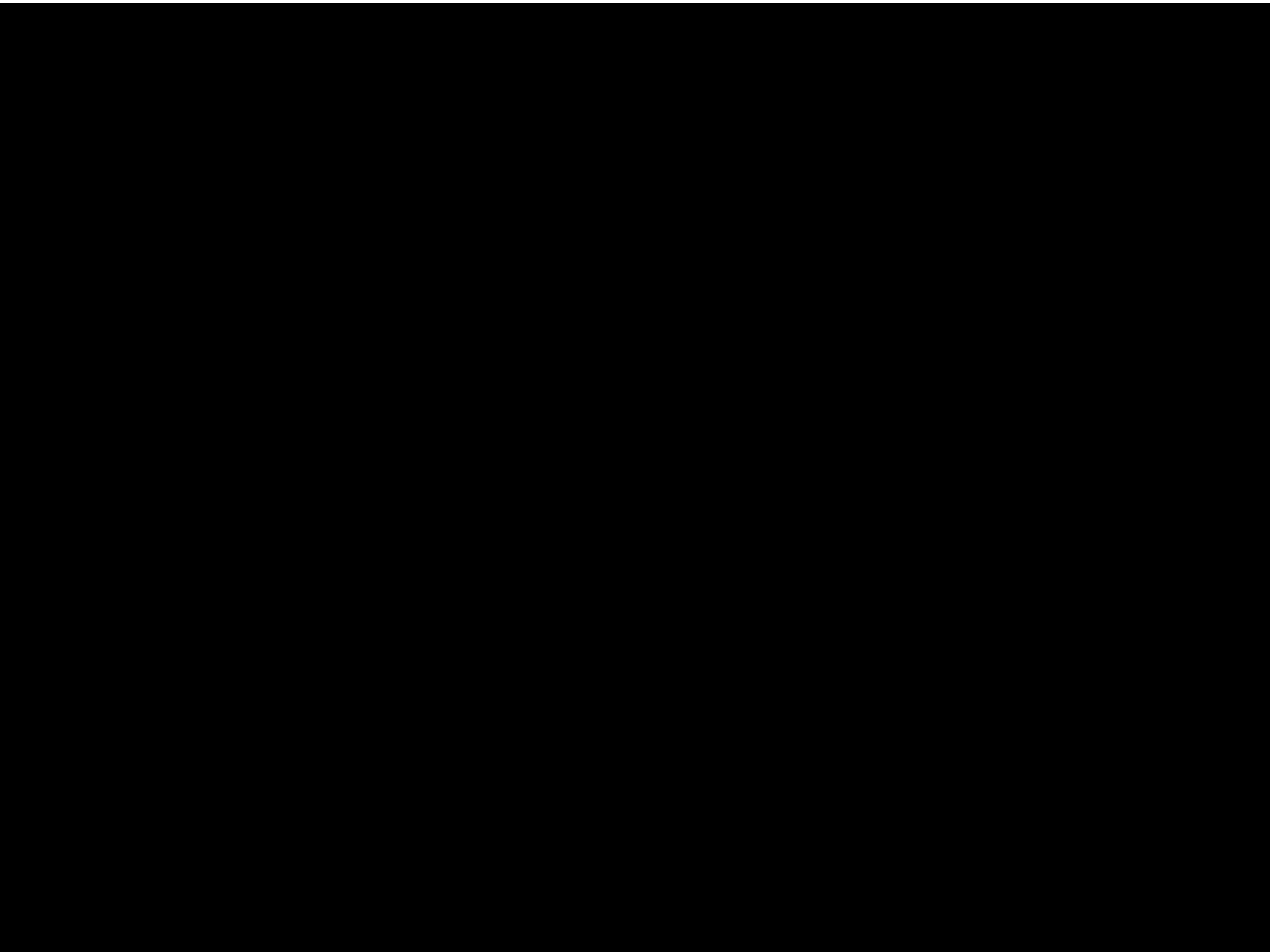

Glavkom

k , u , l , t , u / r , a • • •

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

k , u , l , t , u / r , a • • •

→ v Sloveniji

različne aktivnosti za izboljšanje pogojev za življenje
in delovanje invalidov na nacionalni ali lokalni ravni

k , u , l , t , u / r , a • • •

Knjižnice – predvsem splošne –

- so se že v preteklosti in se še vedno zelo angažirajo, da bi ob izvajanju svojega poslanstva med drugim **primerno poskrbele tudi za storitve za slepe in slabovidne prebivalce**

k , u , l , t , u / r , a • • •

IFLA/UNESCO: Manifest o splošnih knjižnicah. (1995).
Knjižničarske novice, 5 (3).

Kakovostno preživljanje prostega časa: splošna knjižnična pravica
[»**Novomeška deklaracija**«]. (2005).
Knjižničarske novice, 15 (10).

Kavanagh, R. in Christensen Sköld, B. (ur.). 2010.
Knjižnice za slepe v informacijski dobi: smernice za razvoj.
Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

k , u , l , t , u / r , a • • •

! storitve knjižnic za slepe in slabovidne
niso zadostne oz. ustrezne

k , u , l , t , u / r , a • • •

Dejstvo:
v Sloveniji za branje za slepe in slabovidne
že skoraj 100 let skrbi

Knjižnica slepih in slabovidnih
Minke Skaberne

= specialna knjižnica pri
Zvezi društev slepih in slabovidnih

KNJIŽNICE SLEPIH

Minka Skaberne se je rodila 10. januarja 1882 v Kranju kot četrti otrok Francu Ksaverju in Viktoriji Skaberne. Svoje življenje je posvetila skrbi za slepe.

Leta 1911, ko se je odpravila na Dunaj na tečaj za pouk slepih, na Kranjskem ti še niso bili deležni posebne podpore. Vendar počasi se je začelo premikati na bolje. Deželni šolski svet je postal zadolžen za pripravo učiteljskega kadra tudi za slepe. Minka Skaberne je tedaj delovala v društvu Dobrodelnost, v okviru katerega se je leta 1917 odpravila v zavod za slepe v Gradcu. Obiskala je oslepele slovenske vojake in si ogledala, kako je bila organizirana njihova braillova knjižnica.

Po vrnitvi iz Gradca je imela javno predavanje o skrbi za slepe, na katerem je razvila zamisel o ustanovitvi braillove knjižnice v Ljubljani. Pozneje je začela organizirati tečaje za pisanje in branje brajice, na katerih sta sodelovali sto dve prostovoljki. Oprema za delo je bila preprosta: brajeva tablica, metalna igla, trd papir in besedilo za prepis. V enem letu so prepisale 60 del slovenskih pisateljev. Temelji slovenske knjižnice slepih so bili postavljeni.

k , u , l , t , u / r , a • • •

Ključne ugotovitve:

- × majhen delež prilagojenih/izdanih del
- × neprilagojeno avtorsko pravo
- × pomanjkanje finančnih sredstev
- × nezmožnost slediti napredku podpornih tehnologij
- × specifična motnja – specifična prilagoditev ...

k , u , l , t , u / r , a • • •

- × premalo zaposlenih
- × premajhen prirast gradiva
- × neustrezni prostori
- × pomanjkljiva tehnična in druga oprema za prilagoditveno reprodukcijo publikacij
- × storitev ne morejo uporabljati uporabniki z drugimi motnjami branja
- × . . .

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

k , u , l , t , u / r , a • • •

Država mora najti rešitev za **zagotavljanje enakih možnosti dostopa do branja slepim in slabovidnim**, saj je v Sloveniji vedno več oseb, ki ne morejo ali pa težje dostopajo do njim ustreznega knjižničnega gradiva!

k , u , l , t , u / r , a • • •

PROJEKT

»Vzpostavitev infrastrukture za zagotavljanje enakih možnosti dostopa do publikacij slepim, slabovidnim ter osebam z motnjami branja«

Upravičenec: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

k , u , l , t , u / r , a • • •

Program:

Operativni program razvoja človeških virov
v obdobju 2007-2013

Financerja:

Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada (85 %) ter
Ministrstvo za kulturo (15 %).

k , u , l , t , u / r , a • • •

IZHODIŠČE

Knjižnica naj izvaja naloge nacionalnega (vseslovenskega!) centra za **koordinacijo in razvoj knjižničnih storitev** za slepe in slabovidne ter osebe z motnjami branja.

k , u , l , t , u / r , a • • •

Knjižnica naj:

- ✓ koordinira izvajanje storitev
- ✓ pripravlja/prilagaja publikacije
- ✓ spremlja in uvaja novosti za izdelavo in distribucijo prilagojenih publikacij
- ✓ svetuje knjižnicam v zvezi s posebnimi storitvami

k , u , l , t , u / r , a • • •

- ✓ zastopa njihove interese pri pogajanjih z različnimi deležniki
- ✓ skrbi za implementacijo priporočil in smernic
- ✓ sodeluje z drugimi nacionalnimi knjižnicami za slepe
- ✓ skrbi za promocijo dejavnosti

k , u , l , t , u / r , a • • •

Pri projektu smo upoštevali:

- ✓ **doseženo**
- ✓ nove tehnološke in strokovne rešitve
- ✓ pričakovanja
- ✓ **realne možnosti**

k , u , l , t , u / r , a • • •

! Specifični cilji projekta:

- ✓ organizacijska **nadgradnja** modela knjižnice za slepe in slabovidne
- ✓ **povečanje usposobljenosti** strokovnih delavcev za delo z ranljivo ciljno skupino

k , u , l , t , u / r , a • • •

+ + +

Predlog za uvedbo **integriranega modela** KSS bo omogočil vzpodbujanje, vodenje, razvoj in koordinacijo knjižničnih dejavnosti, namenjenih populaciji slepih in slabovidnih, **z enega mesta** za območje cele Slovenije.

(Slovenske splošne knjižnice za prihodnost...)

k , u , l , t , u / r , a • • •

Rezultati projekta

Vzpostavitev strokovnih temeljev za delovanje knjižnice

- ✓ Izvedbeni projekt zadovoljevanja potreb potencialnih deležnikov, uporabnikov in posebnih potreb slepih, slabovidnih in oseb z motnjami branja (FSD)
- ✓ Model Knjižnice za slepe, slabovidne in osebe z motnjami branja vključno z modelom zagotavljanja in koordinacije knjižničnih storitev za slepe, slabovidne in osebe z motnjami branja na področju celotne države (NUK)
- ✓ Prostorska študija (dr. Silva Novljan)
- ✓ Avtorsko-pravna študija (Inštitut za intelektualno lastnino)

k , u , l , t , u / r , a • • •

Ustrezni prostori za delovanje (dostopnost, zvočni studii, čitalnica ...)

Nova oprema:

- ✓ brajev tiskarski stroj,
- ✓ oprema zvočnih studiev,
- ✓ oprema produkcijske sobe,
- ✓ DAISY predvajalniki,
- ✓ osebni računalniki in mobilni telefoni za potrebe usposabljanj,
- ✓ strežniška oprema in komunikacijska oprema
- ✓ adaptacija in oprema prostorov

k , u , l , t , u / r , a • • •

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

k , u , l , t , u / r , a • • •

republika slovenija
ministrstvo za kulturo

k , u , l , t , u / r , a • • •

Produkcija knjižničnih gradiv:

✓ v zvoku

377 novih naslovov v mp3 formatu (287)

prvih 166 DAISY knjig v Sloveniji (150)

346 digitaliziranih knjižnih naslovov (336)

✓ v brajici

30 novih naslovov (120 zvezkov)

nadaljevanje tiska po 12 letih

Vzpostavitev elektronskega informacijskega sistema (EIS)

✓ 3 časopisi (v brajici, zvoku in povečanem tisku)

k , u , l , t , u / r , a • • •

Uvedba formata DAISY

- ✓ podobna stopnja fleksibilnosti kot črni tisk
- ✓ „listanje“ na enostaven način po poglavjih, podpoglavjih, odstavkih, straneh
- ✓ vstavljanje zaznamkov
- ✓ pomnjenje trenutnega položaja v knjigi
- ✓ poljubno preskakovanje opomb ali ostalih informacij, dodanih posebej za uporabnike zvočne oblike knjige

k , u , l , t , u / r , a • • •

Usposabljanja

Ciljne skupine:

uporabniki, strokovni delavci, usposabljanje mentorjev

- ✓ pet izobraževalnih modulov za člane
- ✓ izvedba usposabljanj na lokalni
- ✓ usposabljanja za dislektike
- ✓ izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev
- ✓ usposabljanje delodajalcev

k , u , l , t , u / r , a • • •

!!!

eBralec: sodobna sinteza slovenskega jezika

- Brezplačno za ustanove JS! (→ spletne strani knjižnic)

Primer: <http://www.nuk.uni-lj.si/informacije/obvezni-izvod>

k , u , l , t , u / r , a • • •

Informiranje, obveščanje in ozaveščanje

✓ strokovni simpoziji

Uvideti – o slepoti, slabovidnosti in motnjah branja

Minka Skaberne – vizionarka slepih in slabovidnih

Nove tehnologije za boljšo vključenost slepih in slabovidnih

✓ razstave

Svet drugačnih občutenj

Zgodovina in razvoj ZDSSS

Fototrunki s projekta KSS

k , u , l , t , u / r , a • • •

Po zaključku projekta

- ✓ **začetek sodelovanja s splošnimi knjižnicami**
- ✓ začetek vključevanja oseb z motnjami branja
- ✓ omogočanje dostopa do BIBLOS za člane KSS
- ✓ izboljšanje procesa produkcije avdio knjig
- ✓ EIS za dostop do gradiv
- ✓ ureditev IT infrastrukture (arhiviranje, hitrost dostopa)
- ✓ promocija dostopnosti spletnih mest in podpora pri izvedbi prilagoditev
- ✓ ...

k , u , l , t , u / r , a • • •

→ koncesija !

- Uredba o koncesiji za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe v posebnih prilagojenih tehnikah za slepe in slabovidne (Uradni list RS, št. 52/16)

k , u , l t , u / r , a • • •

podpis **koncesijske pogodbe med**
ZDSSS in ministrstvom oz. Vlado RS

k , u , l , t , u / r , a • • •

Ovire?

Če je zmogla Minka Skaberne,
bomo s skupnimi močmi in
sodelovanjem zmogli tudi mi!

k , u , l , t , u / r , a • • •

- Tatjana Likar: *Zrcalce, zrcalce na steni povej ... Je dostopnost branja enaka za vse, tudi za slepe in slabovidne? Povezovanje, sodelovanje, skupnosti : ustvarimo državo bralcev : zbornik referatov = Connection, collaboration, communities : building a country of readers : proceedings. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Kongres (2017 ; Podčetrtek)*
- Silva Novljan, Dušan Sterle, Katarina Černe: Tiskani in elektronski viri med slepimi, slabovidnimi in osebami z motnjami vida. 12. posvet Bralnega društva Slovenije: "E-gradiva kot bližnjica do uspeha?„ Ljubljana, 8. september 2017
- Besede onkraj vidnega, dokumentarec meseca (predloga: esej Mitje Čandra Gotski gozd, režiser Matjaž Latin, produkcija Zavod vizualni laboratorij). Dostopen na spletni strani <http://4d.rtv slo.si/arhiv/dokumentarec-meseca/125600494>

k , u , l , t , u / r , a • • •

Hvala za vašo pozornost!